ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

15 ДИНАРА 1952

Година XVII — Број 171 — Субота, 9 април 1955

Мики и Шиља као истраживачи

26

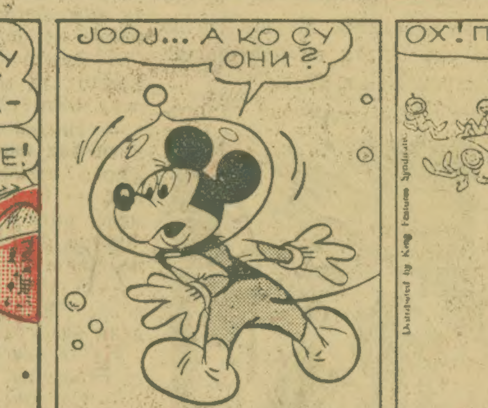

Мајке у животињском царству

Скривен у густој живици на ивици пропланка, природњак је приметио једног зеца који је, опрезно скакућући кроз високу траву, неколико пута долазио до истог места, на коме би се дуго задржао. Први пут је зец, готово невидљив за посматрача, провео на том месту више од једног часа. За природњака, који је добро познавао навике животиња, то је могло да значи само једно: на томе месту морало се налазити гнездо с младима.

Али, где би оно могло бити? После друге „посете" опрезне зечице — јер то је била женка — човек је пажљиво прокрстарио читав пропланак, прегледао стопу по стопу. Ништа није успео да нађе. Кад је зечица и трећи пут дошла, природњак више није испуштао из вида место на коме се она задржавала и одмах по њеном одласку кренуо је к њему, пажљиво разгрћући рукама високу траву. Изненада, приметио је како се нешто лагано миче, као да се покренуо бусен земље. Природњак се сагнуо и тек тада је видео да је оно што му се у првом тренутку учинило као травом покривени комадић земље био уствари малени, меки, крзнени покривач. Он га је нежно подигао и угледао испод њега четири згрчена голуждрава младунчета.

Покривач, који је истовремено служио за прикривање и за заштиту од хладноће, био је „саткан" од длаке очупане с мајчиног тела и испреплетане зеленим влатима траве. Но, у њега је било уткано нешто више од длаке с мајчиног тела: њена материнска љубав и брига за потомство. Сваки пут кад би после храњења хтела да их остави да би за себе потражила хране, брижна мајка навлачила је преко њих тај топли покривач који их је чувао од очију непријатеља и вечерње студени.

Са огромном бригом и љубављу старају се мајке из животињског царства о својим младима. Познато је да животиње из групе торбара долазе на свет необично сићушне и да извесно време после рођења проведу у торбама које њихове мајке имају на трбуху. Кад млади кенгур одрасте толико да може повремено да напусти своју природну „колевку" и да трчка крај мајке, он на најмањи знак опасности главачке ускаче натраг у торбу. Тада кенгурица стане да бежи, мислећи притом само на спас свог „детета". Ако осети да се гонилац приближава и да је може стићи, она за тренутак скрене у жбуње или какав други заклон, „истресе" из торбе своје младунче и без њега наставља бекство, одвлачећи непријатеља што даље може. Тек кад је сигурна да му је умакла и сасвим га се отресла, она се враћа да узме младо, за које је била спремна да жртвује чак и свој живот.

Мајке из животињског царства које немају природне „дечје собе" за своје младе, граде за њих гнезда и „колевке" на разне начине. Пре но што наступи тренутак кад млади слепи миш треба да угледа свет, његова мајка се са све четири ноге окачи о какву греду и рашири крила колико год више може, спремајући му тако од њих и од свог тела удобну и сигурну колевку.

Мајка-горила гради од лиснатих грана колевку за своје младунче, са које отац-горила не скида очију седећи у осматрачници подигнутој у подножју оближњег дрвета.

Поларна медведица ископа дугачак тунел у снегу и на крају тог тунела начини једно прилично простране одељење, заштићено од арктичких ветрова и удобно као ескимски игло.

Женка једне врсте пољског миша, такозваног белоногог миша, скупља меку траву, танко влакнасто корење, комадиће сочног лишћа и савитљиву кору младог дрвећа и од свега тога, с мало земље, начини потпуно правилну лопту. На једној страни лопте остави мало удубљење, таман толико да може у њега да се завуче. У то удубљење она затим без престанка улази и из њега излази, проширујући га покретима свог тела, све док не створи у средини лопте удобну „дечју собу", коју затим облаже најмекшим материјалом до кога може да дође: нежном свиластом маховином, ликом коју гули с дрвећа и — својом длаком. Пошто „дечја соба" буде готова, она од траве и маховине начини запушач, којим, пошто добије младе, затвара „врата" кад је приморана да их остави саме код „куће".

Тако се „дивље мајке" брину о удобности и сигурности свог потомства од првих дана живота, па чак и пре његовог доласка на свет. Та брига не престаје све док млади потпуно не одрасту и не буду способни за самосталан живот.

Често се догоди да скровишту једне животињске породице запрети опасност, или да мајка пронађе удобније пребивалиште за своје потомство. Приликом „селидбе" брижна мајка сама преноси своје младе. Кад, например, медведица преноси своје „дете" с једног места на друго, она узме читаву његову главу у своја уста. Човеку који би то посматрао чинило би се да се медведић налази у прилично опасном положају и да ће му оштри зуби његове мајке свакако нанети озледу. Но, то се никад не догађа, јер је медведица необично нежна мати.

Удео „дивљих мајки" у вештинама њихове деце, које нама изгледају урођене, знатан је. Мале моржеве треба научити да пливају. Кад молбе, убеђивања и наговарања, изговорени немуштим језиком, не помогну, мајка-морж гурне своје неодлучно младунче у воду да би га натерала да, борећи се за живот, научи да плива. Мајке-видре понекад имају доста муке да навикну своју децу на воду, њихову природну средину. Притом оне често прибегавају превари. Наиме, с младунчетом на леђима видра отплива до средине реке и тада се изненада загњури. Младо, хоће-неће, мора да учини све да би се одржало на води.

У већини случајева мајке из животињског царства васпитавају и уче своју децу помоћу игре. Лавица, например, у стању је да сатима врти својим репом, наводећи тиме своје младо да скаче за њим и да га хвата. На тај начин оно се учи окретности и скоковима, који ће му касније, кад буде морало само да лови животиње да би се исхранило, бити од непроцењиве користи.

Но, љубав мајки-животиња долази до најјачег изражаја кад је у питању живот младих. Једном је неки зоолог посматрао борбу мајке-јазавца на чију се јазбину био устремио ловачки пас. Невероватном брзином она је копала земљу, правећи од ње барикаду испред свог „дома". И док би пас рушио једну, она би правила другу. „Мислио сам да ће јој срце пући од напора, — каже зоолог описујући тај догађај. — Међутим, догодило се обрнуто. Пас је први посустао. Посрамљен, напустио је место свог пораза".

Као бернардинац...

Бесни таласи узбурканог мора бацали су у своје долине и на своје врхове мали брод "Ети" као да је орахова љуска. У једном тренутку брод се нашао на подводним стенама, зауставио се као укопан и накривио, а кроз рупе пробијеног корита почела је да куља вода. На броду су била 22 путника, који су очајнички покушавали да се спасу.

То се догодило 1919 године у близини источне обале острва Њуфаундленда, где има доста подводних спрудова. Баш у том тренутку на обали се налазио један човек, а крај њега пас. Човек је нетремице посматрао игру таласа с бродом. Кад је видео да се брод насукао, он је заповедио свом псу да скочи у воду. Пас је снажно запливао према броду и зубима шчепао крај конопца који су му бродоломници бацили. С конопцем је брзо испливао на обалу и спустио га пред свог господара. Овај је одмах привезао крај конопца за један метални кабл, који су морнари привукли и причврстили за брод. Када су то свршили, одмах су један за другим, држећи се за кабл, почели да се спасавају. На обалу су изишли сви, па су пренели чак и једно новорођенче, које су ставили у поштанску врећу за писма.

Свима су познати бернардински пси и њихови подвизи у спасавању људи. Али, у овом делу света за њима у том погледу нимало не заостаје њуфаундлендски пас. Ово није изузетан случај да ови пси спасавају бродоломнике. Има их доста.

Њуфаундлендски пас је крупан. Има велику главу и сјајну коврџаву длаку. Обично је црн, некад је црн и бео, а врло ретко потпуно бео. Шапе су му подесне за пливање. Ход му је лаган. Уме одлично да рони, па га ловци често употребљавају да им изнесе из воде уловљену птицу. Њуфаундлендски пас употребљава се и за вучу запрега, као поларни пси. Послушан је и питом. Вуче саонице без одмора од јутра до мрака, прелазећи преко десет километара на час. Кад трчи, може да превали и 40 километара за исто време. Није халапљив. Док вуче санке задовољава се и са две суве харинге. Он је потомак пиринејског пастирског пса. У 17 веку, кад су се Французи доселили у ове крајеве, донели су и неколико примерака овог пса да би се заштитили од курјака. Иначе, он је разуман, одан свом господару и брзо схвата. Риболовци са Њуфаундленда увек га воде са собом. Тада он стоји на предњем делу брода и стражари. Чим се појави какав брод или чамац, одјекне његов лавеж; он га у магли и вејавици пре опази него човек. Ако се догоди да неки рибар, или било какав предмет, падне у воду, он одмах скаче за њим. Рибари никад не држе на броду два пса, јер чим један скочи, одмах скаче и други за њим, па се у рвању међу собом покољу. Путници који су боравили у тим крајевима причају о њуфаундлендском псу и друге занимљиве ствари. Тако се догађа да рибарски бродови наиђу на топлу струју и кад неки морнар скочи у воду да се окупа, одмах за њим скаче и пас, па га силом извуче. Ове и друге послове он може добро да изврши, јер је веома снажан, а тежак може да буде и 40 килограма.

П. ЛОР

Тамо где је време стало...

(8)

Подигавши стаклени поклопац, Кент зграби ташну и стрпа је под капут, испод каиша на панталонама. Затим, исто тако брзо, врати поклопац на своје место, причврсти овлаш шрафове, јер ни раније нису били јако затегнути, и окрете ручицу према себи. Плоча на камину опет је била празна, сем малих статуа на оба краја.

Док му је срце лудачки тукло, Кент пође према вратима, али на пола пута застаде да би ослушнуо. Готово нестварну тишину реметио је само шапат ноћног ветра у палмовом дрвећу. Он опрезно изиђе из собе и на прстима стрча низ широке степенице.

Тишина која је владала напољу била је страшна. Кенту се чинило као да је читав свет зауставио дах очекујући да се нешто догоди. И против његове воље, пред очима му се појави слика оне ужасне пламене змије. Сваког тренутка очекивао је да му се неко или нешто испречи на путу. Далмец, робот или нешто слично оној муњи.

Окупан знојем и покушавајући да погледом проникне таму око себе, Кент стаде да се шуња ивицом трга, држећи се тамних сенки палми, чије се лишће благо њихало.

Ево, сад ће проћи крај осветљене фонтане, чија је вода жуборила као тиха, удаљена музика. Ускоро ће стићи до ивице травњака, али он неће поновити Масонову грешку, покушавајући да пређе преко забрањеног појаса на његовом другом крају. Он ће скренути устрану и покушаће да се узвере уз стрму планинску падину, да се дочепа врха и — сигурности.

Наједном, он застаде, покушавајући да утиша лупање свог срца. Учинило му се да је нешто чуо.

Да, неко је у близини јецао. Нека жена... Кент најпре опипа кожну торбу скривену под капутом, а затим се лагано окрену у правцу одакле се јецање чуло.

Десетак корака далеко од њега, у пригушеној светлости која је обасјавала фонтану, стајао је Далмец, висок и укочен, с десном руком пребаченом преко Доротиних рамена. Њена глава била је погнута, а лице покривено длановима, као да је њиме хтела да заустави јецање од кога јој је подрхтавало читаво тело. Лице доктора Далмеца било је укочено, а ипак некако измучено и тужно. Гледао је право у Кента. Лево и десно од ове јединствене групе коју су чинили отац и кћи, стајао је по један робот.

— Да не грешиш, Кенте? — обрати му се Далмец. У његовом гласу било је више туге него љутње.

— Они знају шта сам учинио... знају да сам украо планове — пролете Кенту кроз главу. — На неки тајанствени начин (а овде је све тајанствено и фантастично) сазнали су да сам украо кожну торбу. Па шта? У праву сам. Сваки поштен човек на мом месту учинио би то исто. Човек који не би покушао да чак и путем крађе заштити жене и децу од ужаса бомбардовања не би био достојан да носи то име. Он се поноси оним што је учинио. Да, он, Кент, поноси се својим поступком, ма шта о томе други мислили.

— Да не грешим? — опоро одговори он седом научнику. — Ви сте учинили грешку кад сте покушали да ме начините будалом говорећи ми да до рата неће доћи. Казали сте да ће све остати на покушајима застрашивања, да...

— Кенте, — мирно га прекиде Далмец, као да и није чуо шта му овај говори — хтео сам само да вас питам да немате код себе нешто што не припада вама... што није ваша својина.

На те речи Кент осети како га прожима студен. Његов поглед, унезверен као код животиње у клопци, летео је с једног робота на другог.

— Не! — слага он. А затим, као да жели да збрише са усана и потисне из сећања ту лаж, бесно се обрати Далмецу:

— Зашто сте ме слагали? Зашто сте ми рекли да рата неће бити?

— Нисам те слагао, Кенте, нити бих икада то учинио, — мирно одговори стари научник. — Ти немаш поверења у мене, нити у икога од нас из Футуре. Не верујеш нам. Зар не, Кенте?

— А због чега бих вам веровао? Ваљда сте ми за то дали неког основа! Ви...

На те његове речи Дороти се отрже из очева загрљаја.

— Ох, оче, ја то више не могу да поднесем, — кроз јецај изусти она и потрча преко тамног, пустог трга.

Дуго је Кент гледао за њом, урезујући у сећање и најмању појединост витке девојке одевене у бело која је бежала од њега, бежала из његовог живота. У једном тренутку зажелео је да Далмецу каже целу истину, све што му је лежало на срцу, да му каже да је Масон тога дана слушао на радију ратне извештаје, да му исприча о бомбардованим градовима и о жртвама тих бомбардовања. Желео је да му довикне да је Масон умро вршећи своју дужност, покушавајући да дође до драгоцених планова који би, остварени, поштедели грозне судбине беспомоћне жене и децу. И њему је дужност налагала да по било коју цену дође до тих планова... мада би изнад свега желео да може да остане с Дороти, да постане један од становника Футуре.

Но, мада га је та жеља да каже све просто гушила, он се савлада.

— Одлазим одавде, — проговори он најзад мирно. — Али, ја нећу поновити грешку коју је данас учинио онај човек покушавајући да пређе преко заштитног појаса. Ја ћу потражити други пут.

— Нема другог пута, — одврати Далмец са уздахом. — Појас се простире око читаве Футуре.

Кентов смех, одговор на то Далмецово обавештења, беше пун горчине.

— Па ви сте то изумели најсавршенији затвор за то ваше такозвано будуће човечанство. Ви...

— Овде сви знају где се налази прекидач којим се заштитни појас укључује и искључује, — благо га прекиде научник. — Јер, његова намена није да људима спречава да оду из Футуре, већ да им буде заштита од дивљих животиња, којих у овим планинама има много. Оне осећају близину људи и сваке се ноћи шуњају око нашег насеља. А ти, Кенте, немаш потребе да од нас одлазиш пешице. Ја ћу лично искључити струју из заштитног појаса и стајаћу поред прекидача све док твој авион не буде ван опасности.

(Наставиће се)

„НА ЗАЈЕДНИЧКО ДОБРО"

„У среди општества находи се на једном отоку, који се с једним само узаним језиком пржине краја придржава, малиј градић, именоват Св. Стефан; кад море вјетром усколебано ускипи, покрије ову пржину, и тако градић сасвим у мору остане; он је с дебелим зидом ограђен, и три миље јужно-источно од Будве одстоји; у њему свако племе своју кућу има, јер је управо на опште трошкове саграђен био. Неизостављам описати ријетки догађај, због шта је ова грађевина учињена".

*

Тако Стјепан Митров Љубиша почиње свој напис о постанку града Светог Стефана у својој повести: „Општество Паштровско у Окружију Которском", па затим даје опис свих догађаја који су довели до тога:

— Једнога дана навале Османлије на Котор и опседну га са свих страна. Паштровићи нису могли то да трпе, па се брзо спреме да свим силама бране Котор. У бој је кренуло хиљаду пешака. Сваки је носио брашеницу у торби. Није дуго потрајало и ови храбри брђани слегли су се у Солила, једно поље у Грбаљској општини, које је допирало до канала Боке. Ту су оставили неколико људи у бусији, да би османлиској војсци препречили пут, а остали војници зашли

су Османлијама иза леђа. Чим су Которани видели да им помоћ долази, одмах су изишли из града, те се повела велика битка. Османлије су потучене и без реда су почели да беже према мору. Паштровићи и Которани гонили су их, па док су се Османлије укрцале у своје барке више их је од пола изгинуло.

Которани су били захвални Паштровићима, па су у част победе и својих избавитеља приредили велику свечаност. После свечаности Паштровићи су се враћали својим домовима. Успут сретну једнога човека који их извести да у Јазу (друго грбаљско поље) има много османлиских бродова, који су се ту склонили због рђава времена. Паштровићи су радосно примили овај извештај, те се договоре да сложно нападну бродове. Ако их не буду могли запленити, решили су да их што даље у море отисну. Пожурили су што су брже могли и у два сата стигли су до мора, где су нашли многе празне барке смештене уз обалу. Ту су наишли и на неке грбаљске чобане, које су Османлије присилиле да им чувају барке. Кад су их Паштровићи питали где се Османлије налазе, чобани су им рекли да су они у овим баркама још од јутра почели да се превозе с бродова на обалу, а одатле су се размилели по селима.

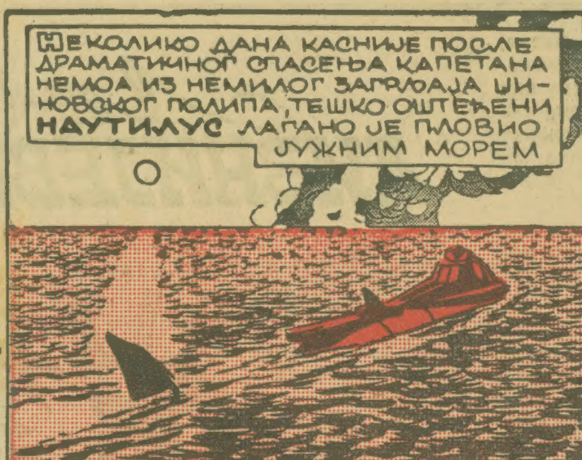
Чим су то чули, Паштровићи, њих око стотину, седну у барке и превезу се до турских бродова, на којима је била само стража, а то беху већином заробљени хришћани, који се одмах предаду. Османлиске војнике су повезали и без оружја их пребацили међу своје људе. Пошто су то свршили, покупили су све што је било вредно на бродовима, па то претоварили у најлепши брод на једра, који су са неколико својих помораца отпремили у Паштровиће. Потом су празне бродове провртели и све до једнога потопили. Кад је и то било готово, сели су у барке и искрцали се на обалу али су ту затекли Османлије, с којима су заметнули бој. Наиме, Османлије је неко био известио да су Паштровићи напали њихове бродове. Битка није дуго трајала. Немајући довољно оружја и муниције, Османлије су се разбежале на све стране.

Блага које су Паштровићи запленили било је доста. Нису знали како да га правилно поделе међусобно, те одлуче да то благо утроше „на заједничко добро". Наиме, помоћу њега подигли су град Свети Стефан и у њему саградили дванаест кућа за дванаест паштровских племена; сваком племену по једну кућу. Градић Св. Стефан ограђен је и налази се на једном полуострвцу; с копном га везује уски пешчани пут, који зими, кад је море узбуркано, прекрије морска вода. На врху града налази се старинска црква Св. Стефана, која је саграђена кад и сам град. Догађај који је овде описан десио се у 15 веку.

„Народ здравим стомаком обдарен"

Данас се гаји поврће које нашим дедовима добрим делом није било познато ,а уколико су неки и знали за њега нису га гајили. Јеловник имућнијих људи у то старо време био је доста разнолик, али је храна била већином тешка. Пре сто година објављен је и један списак јела наших дедова уз следећи коментар: „За гастрономе наше стављамо овде списак јела од теста, која Срби употребљавају. Из њих се даје закључити да нам је народ бар здравим стомаком обдарен". Објављена јела имају ова имена, од којих су многа данас непозната: баклава, божији обојак (палачинци), бундевара, буреке, ваљушци, василица, гибаница, голубићи, гужвара (или гужвача), гуливрат, гурабије, ђевреке, жгањци, жмара, јуфка, качамак, квашеница, куља, ладњача, лепиња, листићи, лукумићи, мавиш, мамаљуга, мандара, моча, опаруша, пантлике, пепа, пита, погача, погачице, попара, прженица, проја, простирача, резанци, сабирача, савијача, сватовац, симите, слада, султипита, тарана, ташци, тигањ, тргањци, ћаја, уштипци, цицвара, чесница, шеширићи, шмугавци итд.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ПОХОДИ У ПОЛАРНЕ КРАЈЕВЕ

Чим је Колумбо пронашао Америку, одмах су кренули и други морепловци да даље истражују тај континент. Али, они се нису ограничили само на Америку; почели су да истражују Африку и Азију, залазили су у њихову унутрашњост, проналазили нова острва итд. Открића су се брзо низала једно за другим. Истраживачи нису занемарили ни поларне области, које и данас привлаче велику пажњу, а нарочито Антарктик.

У поларне области експедиције нису кретале из спортских разлога, него из привредних, стратегиских, научних и других важних узрока.

Научне експедиције имале су много задатака у прошлости, па их имају и данас. Овде ћемо навести неке од тих задатака. Тако је неким експедицијама био циљ проучавање спољашњости земље на полу, померања пола у току времена, проучавање температуре, ветрова, климе, глечера и њиховог рашћења и опадања, померања ледених граница, испитивање природних богатстава итд. Тамо се ишло и ради испитивања морских струја, плиме и осеке, флоре, фауне, живота и обичаја људи у тим крајевима, итд.

Овде ћемо навести неке истраживаче који су кретали у пределе Северног и Јужног Пола. Прва колона означаваће његово име, друга годину кад је кренуо на путовање, трећа географску ширину до које је допро, четврта крај у коме је био и пета народност којој припада.

АРКТИК

Џон Девис	1587	72/12	Зап. Гренланд	Енглез
Виљем Баренц	1596	79/49	Шпицберг	Холанђанин
Хенри Хадзон	1607	80/23	Шпицберг	Холанђанин
Ч. Џ. Фибс	1773	80/48	Шпицберг	Енглез
Едвард Пири	1827	82/45	северно од Шпицберга	Енглез
Ј. Пајер	1873	81/50	Земља Фрање Јосифа	Аустријанац
Роберт Пири	1892	83/27	обала Гренланда	САД
Фритјоф Нанзен	1895	86/14	северно од Земље Фрање Јосифа	Норвежанин
Роберт Пири	1902	84/17	острво Елсмир	САД
Роберт Пири	1909	90	Северни Пол	САД
Руалд Амундзен	1926	87/44	Северни Гренланд	Норвежанин
Ричард Берд (авионом)	1926	90	Северни Пол	САД

АНТАРКТИК

Џемс Кук	1774	71/10		Енглез
Натанаил Палмер	1820	63/45		САД
Џемс Ведел	1823	74/15		Енглез
Џемс Рос	1842	78/10		Енглез
Роберт Скот	1902	82/17		Енглез
Ернест Шеклтон	1909	88/23		Енглез
Р. Амундзен	1911	90	Јужни Пол	Норвежанин
Ричард Берд (авионом)	1929	90	Јужни Пол	САД

ЈЕДНО СТАРО ОРУЖЈЕ

У старо доба дуго се употребљавао као оружје и такозвани млат, који је у Средњем веку називан латинским именима: funda и flagellum. Он се развио из млатача којим се млатила раж.

Млат се састојао од дрвене држаље, која је при врху била окована и имала челични прстен. За тај прстен био је причвршћен гвоздени ланац, на чијем се крају налазила кугла од гвожђа или месинга, а понекад и од дрвета. Дрвена кугла била је окована. На кугли су се често налазили и шиљци. Борац је држаљом измахивао, а куглом и ланцем ударао по непријатељу.

Млатови као ратно оружје били су у великој употреби у Средњем веку. У XVI веку, кад се појавило друго, практичније оружје, млатови су сасвим напуштени.

*

КАСИДА

Касида је арапска песма с једном римом кроз целу песму, а она понекад има преко сто дистиха. Обично почиње опевањем растанка с драгом, затим описом камиле, коња, пустиње, лова, а тек на крају прелази на главни циљ: хваљење заштитника свог племена, итд.

Ловци ДИЗНИЈЕВИХ ЈУНАКА

Волт Дизни, творац цртаног филма, бави се снимањем и документарних филмова о мало познатим или сасвим непознатим крајевима света. Они који су имали прилику да их виде кажу да су исто толико занимљиви као и проналазак који му је донео светску славу.

Једног дана, одговарујући на питања неког новинара, Дизни је са осмехом подигао десну обрву, баш као што то чини и његов Паја Патак, и рекао:

— Сви људи постављају исто питање. Хтели би да знају на који начин успевамо да остваримо филмове који показују како зру воћке или како се отвара цвет, како приказујемо сложени живот инсеката који се не виде голим оком. Питају ме на који начин успевамо да прикажемо живот ретких животиња са Арктика, пустињских и прашумских звери, па чак и риба из дубоких мора. Многи мисле да за то треба имати само велико стрпљење, а ја сматрам да је од њега много важнија храброст. Ми располажемо екипама које су обично састављене од два члана — мужа и жене. Они одлазе у лов на тигрове, лавове или слонове, али с камером у руци, не са оружјем. Например, Хеб и Ловис Крајслер чине једну такву заједницу. Једног јутра, у прашуми, овај брачни пар пратио је у стопу тигрицу која је водила своје младунце. Кад је животињи досадило снимање, окренула се и насрнула на наметљиве супружнике. Само пуким случајем Крајслерови су остали у животу.

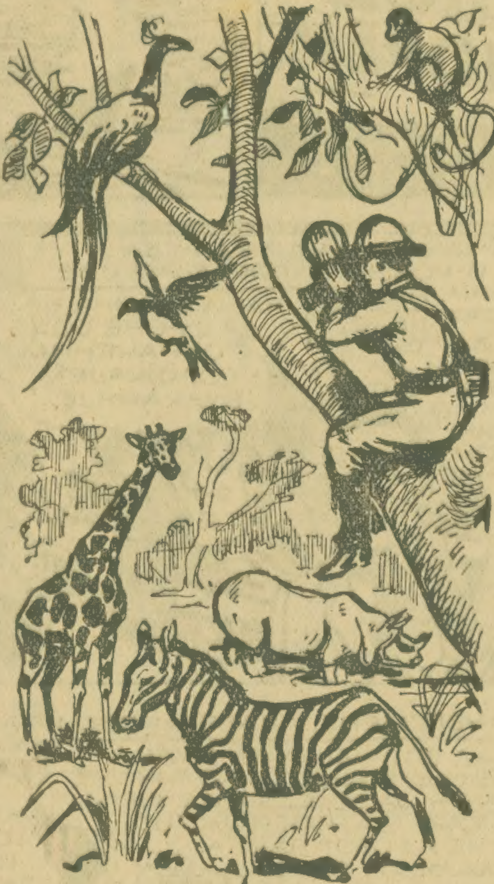
Снимтељи Волта Дизнија морају бити одлични алпинисти да би нам открили скривени и чудни свет високог горја. Нико не може да претпостави колико времена, труда и храбрости треба уложити да би се са неке вртоглаве литице снимило тридесетак метара траке о борби два дивља јарца чији су се рогови сплели. Колико тек времена треба провести у пустињи да би се ухватила борба црвенорепог сокола са звечарком, што ће се доцније на филмском платну без предаха гледати!

— Не, то није стрпљење, — вели Дизни — већ нешто много јаче: страст и љубав за посао. Јер, да је у питању само стрпљење оно би свакако брзо ишчезло. Узмите овај пример: муж и жена Милот провели су 48 дана и ноћи мотрећи на једно једино алигаторово јаје, све док се из њега није излегло младунче.

Исти снимтељ Милот провео је једном пуних пет месеци дреждећи у Јелоустонском парку да би снимио пуму у положају који му је био потребан.

Дизнијеви људи имају нарочите теле-фото објективе, тако да њима снимају животиње које су километар и по удаљене, а на платну изгледа као да су им биле надомак руке. Кад у биоскопу посматрате борбу између лава и зебре, знајте да је снимљена оваквим објективом.

Роберт Крандал, који тренутно ради на филму „Тајне живота", располаже објективима веома велике јачине. Они се углављују на аутоматску камеру која снима у стохиљадитом делу секунде. С таквом направом снимљен је инсект балегар, који је толико сићушан да би равно њих педесет могло да се шета по пчелиној нози а да не сметају један другом.

— Кад прикажемо балегара преко целог биоскопског платна, — каже Дизни — сваки дечак може да уђе у тајну живота овог бића у коју нису могли да продру ни најгенијалнији природњаци. Све је ту видљиво, сваки детаљ на телу које је, гледано голим оком, мање од зрна прашине. Стављајући микроскопе или телескопе уместо обичног објектива и употребљавајући ултрабрзе камере, ми откривамо оно што је до данас било недокучиво за науку. Ове инструменте не дајемо обичним снимтељима, већ природњацима — научницима и професорима.

Један од ловаца на Дизнијеве јунаке из документарних филмова, Хеб Крајслер, опкладио се у велику суму да ће отићи у пустињу без икаквог оружја, само с једним ножем, и да ће тамо остати месец дана. Осетивши шта значи оскудица у храни и борба за опстанак, он се вратио обогаћен великим искуством, али је истовремено научио и да воли животиње. Отада он никад не носи пушку, већ само камеру за снимање.

Дизнијеви сарадници обично сниме тридесет пута више траке но што износи коначна дужина филма. Супротно другима, Дизни пише сценарио тек пошто је све снимљено.

— Ми бисмо могли да предвидимо садржину и пре одласка на терен, — вели Дизни — али пошто животиње не хају за оно што ми напишемо и владају се сасвим природно, прибегли смо конструисању филма тек пошто видимо готов материјал.

Па ипак, гледаоци који посматрају узбудљиве догађаје из Дизнијевих документарних филмова немају ни издалека праву претставу о тешкоћама на које наилазе његови храбри сарадници. Један од њих, Том Мак Хјуц, чијом је заслугом остварена „Велика прерија", нашао се једном пред тешким проблемом: како се привући надомак дивљим животињама а притом остати незапажен? Знајући да су се Индијанци покривали кожом бизона кад би хтели да се приближе њиховом целепу, и Мак Хјуц се умотао у бизонову кожу. Држећи чврсто камеру, он се четвороношке привукао једном крду и пратио га у стопу. Један стари мужјак повремено се освртао и загледао придошлицу сумњичавим погледом, али је ипак мирно продужавао пут. Остали чланови крда лепо су га прихватили, мислећи вероватно да је то неки њихов закржљали сабрат.

Милот је три године живео с лавовима, додуше на камиону који му је служио за стан и лабораторију. Лавови су стално били око њега, јер они немају обичај да се удаљавају и лутају по шуми, као што је то случај са слоновима. Чак су се били навикли и на камион, а људе у њему нису осетили услед јаког мириса бензина.

Не треба мислити да су пустиња и прашума поприште вечитих борби које се одигравају од јутра до мрака. На траци се виде многобројна стада антилопа, зебри и гнуа како мирно шетају и пасу. Џунгла је углавном мирна и тиха, а тек покаткад избију непријатељства међу животињама.

Документарне филмове Волта Дизнија, као и његове цртане филмове, публика гледа с великим интересовањем. Они заиста откривају један нов свет, о коме ни наука много не зна.

РИБА-„АСТРОНОМ"

Познанства и открића која су скопчана са изненађењима, нарочито непријатним, дуго остају у сећању. Зато нико ко је једном имао у рукама рибу „астронома" неће лако заборавити тај тренутак.

Сама по себи, ова риба је доста неугледна, чак и ружна. Дугачка је 20 до 25 сантиметара, тело јој има облик клина, а глава потсећа на њушку пса булдога или на главу чудовишта са старих мексиканских резбарија. Оба ока налазе се на горњој страни главе, а такође и уста. То је врло успешно прилагођавање животним условима, јер „астроном" се често укопава у муљ на дну мора, да би се заштитио од непријатеља. Тада му вири само мали део главе, и то онај на коме се налазе очи и уста, па га је готово немогућно приметити, док он све око себе лепо види. Овако сакривен, он лакше долази и до плена, хватајући рибице и друге морске животињице, које му се, не знајући да је он ту, приближе.

Због положаја својих очију, које стално гледају горе, ова риба је и добила име „астроном". Тако се назива и у народном говору и у науци, што је иначе реткост. Младе рибице „астрономи" имају очи са стране, и тек касније им се помере на теме.

„Астроном" живи на дну топлих океана, нарочито поред америчких обала. За време летњих месеци залази у заливе и плићаке. Врло је опрезан, те се на најмањи знак опасности невероватном брзином укопа у муљ, при чему се вешто служи својим јаким перајима.

Оно што чини ову рибу још занимљивијом, то је електрична струја коју она производи. До електричног удара долази кад се додирне глава „астронома", нарочито ако се додирну два удубљења иза очију. Струју производе два очна мишића претворена у електричне плоче, који дејствују муњевитом брзином на сваки спољни надражај. У сразмери с величином рибе, овај ударац је врло јак, али је ипак за човека безопасан. Међутим, он није нимало пријатан, па ће онај ко је једном додирнуо „астронома" добро пазити да то никад више не учини.

Најславнији бродови

Хиљаде бродова разних величина препловили су мора и океане, многи су доживели бродоломе, с некима су везани необични и занимљиви догађаји, али у историји бродарства нема славнијих од Колумбових бродова: „Санта Марије", „Пинте" и „Нине".

То су биле лађе-једрењаче типа каравеле. Иначе, каравела је била најпознатији тип лађе у Средњем веку. Име је добила од новогрчке речи караби, што значи брод, а код нас постоји стари назив за лађу — корабља. Каравеле су имале три јарбола. Биле су лаке и брзе. Носивост им је била од 100 до највише 300 тона. Прамац и крма били су високи. Пловиле су доста брзо; око 20 километара на час. За данашње појмове то су мале лађе, па ипак су се смели поморци на њима упуштали на неизвесна путовања, а сигурно је најнеизвесније било Колумбово кад је пошао да открије Индију. То путовање изменило је сасвим лице света.

Каравелу „Санта Марија" опремио је за ово путовање град Палос. Она је била највећа, а била је наоружана малим топовима. На прамцу и низ бокове висила су сидра; осам на броју. Њена носивост била је 237 тона. Каравела „Пинта" била је нешто мања, а „Нина" најмања.

Кад је Колумбо кренуо на ово путовање, понео је хране за годину дана. Између осталог понео је: сушене говедине, сољеног свињског меса, бисквита, пиринча, сочива, вина, уља, соли итд. Команду на „Санта Марији" преузео је сам Колумбо. На њој је било 65 људи; сви су били Шпанци, сем двојице Италијана, једног Енглеза, једног Ирца и два Португалца. Командант „Пинте" био је Мартин Алонс Пинсон. На овом броду било је 29 људи, и то све Шпанци. Командант „Нине" био је Виценц Јанез Пинсон. На њој су била 23 човека; само Шпанци. На свој славни пут ова три брода кренула су 3 августа 1492 године.

И МУДРАЦ КАД ХОЋЕ МОЖЕ СЕ ОБОГАТИТИ

Прича се да су становници града Милета често пребацивали свом суграђанину мудрацу Талесу што је сиромах и говорили да мудраци нису способни да стекну имање. Талес се није с њима слагао, те одлучи да им докаже да и филозоф може стећи имање, само ако то жели. Он је приметио да ће бити добар род маслина, па је узео нешто новца и покуповао што је могао више млинова за млевење маслина и цеђење уља. Маслине су родиле како је он очекивао, те је Талес издавао своје млинове под кирију пошто је хтео, тако да се добро обогатио. Кад је посао био завршен, он је рекао својим суграђанима:

— Ето видите да и мудрац може зарадити новац, али он томе не поклања пажњу, него вишим и племенитијим стварима!

ОД СТОТИНЕ ДО МИЛИОНА

Кад су се појавили први листови, интересовање читалаца за њих било је мало, па су зато и имали скроман тираж. Читање новина сматрало се у то време „луксузом".

У XVII веку, око 1670 године, просечни тираж појединих листова у Немачкој кретао се од деведесет до сто примерака. Тада најчитанији лист, „Франкфуртер Журнал", тек је око 1680 године достигао тираж од 1500 примерака.

Да би проширили круг читалаца, листови објављују да ће доносити вести о ратним догађајима. Победа Јана Собјеског дала је повода Јакобу Монтију из Болоње да почне објављивати низ ратних извештаја из логора пољске војске. Касније се јављају разни револуционарни покрети, који покрећу масе и побуђује интересовање људи за догађаје у свету. Године 1712 у Лондону излази десет дневних листова, са укупним тиражом од 44.000 примерака.

У XIX век велики листови улазе с тиражом од 10.000 до 20.000 примерака. Године 1820 „Журнал де деба" има 10.000 претплатника, а седам година касније — 12.600. „Конститисионел" је јачи, јер броји равно 20.000. Занимљиво је да 1829 године лондонски „Тајмс" излази само у 10.000 примерака, а тек шест година касније достиже тираж од 17.000 бројева. Већ у то време настаје утакмица међу листовима. Париска штампа нагло повећава тираж, а затим и америчка. Године 1840, париски „Сјекл" излази у 30.000 примерака, а амерички „Њујорк хералд" девет година касније пење се на 33.000 бројева. Међутим, париски „Тан" чак и 1866 године излази у свега 9.600 примерака.

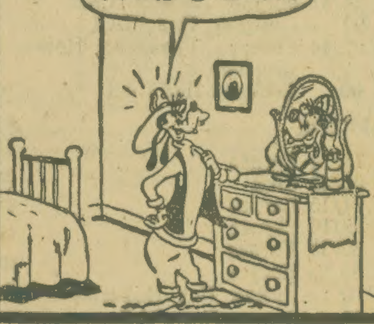
Друга половина XIX века, а нарочито прве године нашег века, показују нагло повећање тиража листова у свим деловима света. Тако се 1896 године енглески „Дејли Мел" штампа у 200.000 примерака. После пет година овај лист отвара еру „листова-милионера" својим изласком у милион примерака.

Данас многи листови, и у Европи и у Америци, излазе у милион примерака. Новине се продају на улицама, по кафанама и у посебним продавницама, или се претплатницима уручују преко поштанских разносача.

ШИЉА

ДОБРОВОЉНИ ВАТРОГАСАЦ

Тајна хималајског чудовишта

Једну од највећих тајни животињског света претставља свакако хималајско снежно чудовиште, огромна животиња коју још нико живу није видео, али чије су трагове приметиле многе хималајске експедиције. Последња британска експедиција узела је отиске ових трагова и они се данас проучавају на многим природњачким институтима у свету.

На основу ових отисака, млади француски зоолог др Бернар Хувелманс је до у танчине реконструисао изглед снежног чудовишта. По његовом мишљењу, звер има лице налик на примитивног човека и тело које потсећа на највеће мајмуне. Храни се претежно воћем и птицама. Кад га натера глад, чудовиште силази с високих литица, које се налазе у појасу изнад 5.000 метара, и у првом сточарском насељу начини покољ међу стоком. Домороцима који су били сведоци ових догађаја дуго се није веровало.

У почетку се о снежном чудовишту знало само на основу његових трагова примећених у снегу. Од Европљана, први је енглески пуковник Вадел, 1889 године, открио у масиву Сиким трагове необичне величине. Један други британски официр, пуковник Хоуард Бери, шеф прве хималајске експедиције, открио је на висини од 7.000 метара исто тако џиновске отиске. Чим су угледали ове трагове, тибетански носачи почели су престрашено да муцају: "Метох Кангми! Метох Кангми!" (То је снежно чудовиште). А непалски водичи одмах су се разбежали, вичући: "Јети! Јети!"

Требало је чекати 1951 годину да би се добили одређенији подаци о овим необичним траговима. Приликом пењања на Монт Еверест, чувени британски алпиниста Ерик Шиптон открио је врло разговетне трагове на висини од 6.000 метара. Пошто је више дана узалудно тражио животињу од које они потичу, он их је фотографисао и свет је добио прво поуздано сведочанство о постојању "јетија". Фотографија је изазвала сензацију у свету и истраживачи из разних земаља похрлили су на Хималаје и почели да испитују домороце о необичној животињи.

После освајања Монт Еверест, 1953 године, вођа експедиције пуковник Хант обишао је манастире Тјанг Боши на висини од 4.300 метара и испитивао калуђере-ламе о снежном чудовишту. На његово изненађење, готово сви калуђери изјавили су да су више пута видели ову животињу, која потсећа на човека. Последњи пут видели су је на даљини од свега сто метара како се безбрижно игра у снегу. Била је висока око два метра и с времена на време усправила би се на две ноге. Често се чешкала, слично мајмунима. Најзад су је уплашени калуђери отерали помоћу труба. Лама Дорји Лопен описао је, 1953 године, "јетија" као огромног, безопасног мајмуна. Учени лама Чултунг Занибу, који је одличан познавалац зоологије, изјавио је да је видео снежно чудовиште како под обема рукама носи велике каменице. И оно је њега погледало, али је мирно продужило пут.

Прошла година донела је још јаче доказе о постојању хималајског снежног чудовишта. Британски антрополог Чарлс Стонор, директор лондонског зоолошког врта, организовао је велику експедицију, којој је био главни циљ да ухвати "јетија". Он је у једном непалском манастиру нашао и фотографисао одлично очуван скалп ове животиње. Скалп је дугачак 24 и висок 19 сантиметара. По њему се види да обим главе "јетија" износи 66 сантиметара према 55, колико отприлике има и људска глава.

На основу свих ових података, др Хувелманс сматра да је "јети" џиновски мајмун с равним лицем и високим челом, које му даје човеколики изглед. Он претставља остатак џиновских мајмуна који су пре 150.000 година живели у Кини. У Хималаје је побегао од прогањања људи и тако се спасао великих геолошких катастрофа које су проузроковале уништење многих старих животињских врста.

Изгледа необично како је др Хувелманс с таквом сигурношћу и прецизношћу, само на основу скалпа и отисака у снегу, реконструисао једну непознату животињу. Међутим, то није немогућно. Такве реконструкције су већ раније пошле за руком многим зоолозима. Курјак са Анда описан је на основу једног дела његове здеране коже, а патуљасти нилски коњ само на основу лобање. Један научник га је чак и нацртао, не преваривши се притом ни у његовом оптштем изгледу и сразмерама тела, ни у многим детаљима. Уствари, овакве реконструкције су могућне због тога што се природа у стварању бескрајно разноликог живот света увек држи извесних одређених закона.

Географија
али другчија но што је учимо

○ Ла Паз, главни град Боливије, налази се на надморској висини од 3.694 метра, те је према томе највиша престоница света. Становници Ла Паза навикли су на разређени висински ваздух свог града. Међутим, странци се тешко крећу његовим улицама и већ после стотинак корака почињу убрзано да дишу и да се очајнички боре за ваздух.

○ У Чуквикамати, насељу у Чилеу које се налази на висини од 3.300 метара, нема ниједне једине животиње. У овом граду без животиња има воде, али је она тако неукусна да се уопште не може пити. Воду за пиће становници морају да доносе са даљине од 245 километара.

○ Највише стално људско насеље налази се на 6.000 метара високом пролазу Донкијал, између Индије и Тибета. Целокупно његово становништво сачињавају — пет граничара.

○ Најдужи планински ланац на свету — 15.000 километара — чине Кордиљери и Анди, који се протежу дуж западне обале Северне и Јужне Америке. Овај планински ланац раван је по дужини раздаљини између европског града Хамбурга и Аустралије.

○ Планински масив Хималаја заузео би читаву Средњу Европу.

○ Не постоји само плима и осека мора, већ и, наизглед чврсте, земљине коре. Под утицајем привлачне снаге Месеца, два пута дневно „подиже" се и „спушта" чврста површина земље, заједно са свим кућама, мостовима, шумама и ливадама на себи. Земљина кора је пластична и подлеже како сталним тако и повременим променама, које ми не примећујемо. Чак и при барометарским променама од свега 25 милиметара, мења се притисак ваздушног стуба на једном квадратном метру земљине површине за 340 килограма. Јаке кише и обилне снежне падавине мењају земљину површину.

○ Сваке године на земљу падне 445.000 кубних километара воде, која се касније, у облику водене паре, поново врати у атмосферу.

○ Кад би човек био у стању да неком џиновском космичком пеглом пређе преко наборане земљине површине и учини је равном као што су неки делови морског дна, суве земље уопште више не би било. Она би лежала 2.300 метара испод морске површине, притиснута милијардом и по кубних километара воде.

○ Швајцарска би покрила читаву Средњу Европу кад би човек могао да „исправи" све њене наборе и претвори је у равницу.

○ Како је Земља готово округла, сваки од нас има, теориски бар, свог антипода, или, ако се тај израз може употребити, свог противножника. Уствари, ми Европљани немамо своје антиподе, сем ако у њих не бисмо убројали рибе Тихог Океана. Пошто је већи део земљине површине покривен водом, то постоји свега неколико градова-антипода. Тако Севиља лежи тачно насупрот новозеландском граду Окленду, Батавија насупрот Боготи, главном граду Колумбије, док је Буенос Аирес антипод Шангаја.

Мале занимљивости

ТРЕШЊЕ ПО ГОЛУБОВИМА

Прва ваздушна експресна пошиљка извршена је пре готово хиљаду година! Каирски калиф Азиз (975—996) упутио је једну хитну пошиљку трешања у град Балбек. „Робу" је пренело 600 голубова.

КАКВЕ СУ ТО АЛОГЕНЕ РЕКЕ?

Алогенима се називају оне реке које теку кроз карстну област, али им се извор не налази у карсту, него у такозваном вододржљивом терену. Те реке усецају у карстним областима дубоке кањонске долине.

КО ЈЕ БИО ЗОПИР?

Зопир је био персиски сатрап. Он је нарочито био познат по својој верности према цару Дарију I. Једном је себи отсекао нос и уши и уверио становнике једног града који су Персијанци опседали да је то учињено по Даријевој наредби. Опсађени су му поверовали, пустили га у град и дали му да чува две капије. У згодном тренутку Зопир је отворио те капије и пустио Персијанце у град.

"ЕЛЕКТРИЧНА ЦЕНТРАЛА" У РИБИ

"Електрична јегуља", риба која живи у слатким водама Јужне Америке, у стању је да произведе струју напона од 450 до 600 волти. Та енергија

била би довољна за напајање пет просечних електричних сијалица.

Најчувеније априлске шале

Током многих столећа човечанство је славило Нову годину крајем месеца марта, а поклони су се давали почетком априла. После едикта Карла IX, за којим је следила грегоријанска реформа календара, Нова година је померена на први јануар, али обичај да се поклони дају за први април одржао се још извесно време. Пошто је априлски поклон изгубио тиме сваки смисао, то се он временом претворио у шалу. Почетком XVII века сасвим се изгубио и од некад великог празника остала је само — априлска шала.

У историји су забележене многе духовите, али често и сурове, априлске шале. Француски свештеник-песник Сантеј (1630—1697) био је чувен са својих априлских шала, од којих се многе и данас препричавају, док су његови латински стихови давно заборављени. Луј XVIII је имао обичај да пред први април шаље листовима дописе о морским змијама, о пешачењу преко Сене и о открићу жене-јастреба или какве друге немани. Најсмешније је то да су листови, из обзира према аутору, објављивали све те априлске бесмислице. Царица Јозефина и њена ћерка Хортензија за први април отшрафљивале су кревете својих гостију и стављале им над узглавље бокале с водом, која се просипала чим би се нагло окренули у кревету.

Једну од најуспелијих априлских шала извео је британски лист „Ивнинг Стандард" 1846 године. Уочи првог априла лист је под крупним насловом донео вест о отварању велике изложбе „најдивније колекције магараца свих времена" у Ислингтону. На изложбу је нагрнула огромна гомила посетилаца и тек тада су приметили да су се нашли на окупу, заиста у дивном броју...

Француски државник Клемансо много је волео априлске шале. Но, због једне се доцније горко кајао. Он је имао пријатеља, неког др Мишуа, који је био познат по својој манији да на великим банкетима кришом трпа сендвиче у џепове и носи их кући. Првог априла 1888 године, на неком банкету седели су пријатељи један до другог. Мишу је одмах почео да пуни џеп сендвичима. На велико своје чуђење, убрзо је приметио да џеп никако неће да се напуни. Јер, док га је он пунио, Клемансо га је празнио. Кад је Мишу открио прекрађу, било је касно. Сви присутни били су окупљени око гомиле сендвича и слатко се смејали. Због овога се Мишу, који је био општински одборник, осветио Клемансоу већ идућег првог априла, на тај начин што је гласао за Мелина, другог кандидата за претседника општине, а не за Клемансоа. „Тигар" је том приликом поражен од свог супарника само за један глас!

Позната је још једна Клемансоова шала, кад је великом броју народних посланика упутио о првом априлу писмени позив да присуствују откривању споменика „великом борцу за демократију" Немоару Хегесипу Симону. Многи су одговорили да ће присуствовати овом значајном догађају. Уствари, борац за демократију под овим именом никад није постојао.

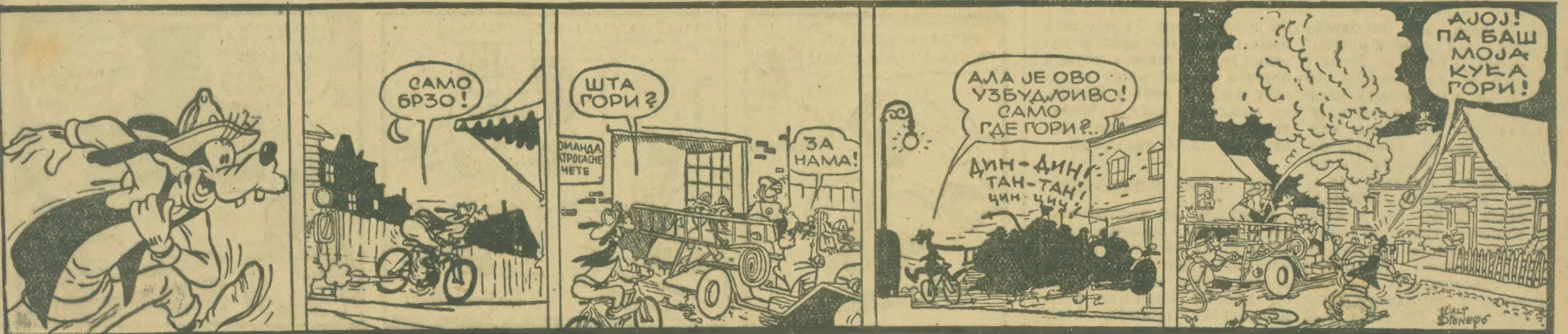
Прошлог првог априла непознате шаљивчине у Паризу приредиле су велику трку престоничкој полицији. Телефоном је полицији јављено о крвопролићу у улици Депар бр. 13. Кад су кола с наоружаним жандармима стигла на место догађаја, нађен је један ужасно искасапљен женски леш без главе, сав у крви. Мртвац је унет у кола, а истражни органи су почели одмах да саслушавају суседе. Кад се приступило обдукцији леша, утврђено је да се ради о изванредно вешто направљеној лутки окупаној у говеђој крви.

Атомска и хидрогенска бомба — пале па гасе

Стручњаци за нуклеарну физику са универзитета у Лос Анђелосу тврде да топлота која се ствара при експлозији атомске и хидрогенске бомбе тренутно изазива пожар, али да ваздушни притисак који настаје при експлозији исто тако тренутно гаси тај пожар. Да би се то испитало, вршени су опити у густо пошумљеним пределима. Помоћу нарочитих справа произведена је топлота готово једнака оној коју развијају ове бомбе приликом експлозије, а једновремено и одговарајући ваздушни притисак. Топлота је одмах запалила дрвеће, као и труло лишће и остали трулеж. Међутим, ваздушни притисак сместа је угасио пожар, боље рећи пламен, док су трули предмети наставили да тињају. После тога опит је поновљен, али сад с другим материјалом — хартијом и текстилом. Ваздушни притисак је хартију одмах угасио, али је текстил и даље тињао.

ШТА ЈЕ КОПРА?

Копра је меснати осушени део кокосовог ораха. Садржи 50 до 70 отсто кокосове масти. Употребљава се као индустриска сировина за добијање кокосове масти.

Да ли птице знају да говоре?

Жак Берлио, професор у Музеју и специјалиста за птице, унео је у велики кавез с птицама једног мелеза, добијеног укрштањем зебе и чешљугара. Тај изврсни певач није се много свиђао осталом друштву и ускоро су га сви мрзели. Кад год је Берлио долазио у кавез, био је приморан да га узима у заштиту. Мелез је тада испуштао неки сигнал од две ноте и то пуним гласом, пола иронично — пола победоносно, радујући се професоровом доласку. Никад га није мешао с другим посетиоцима. Мало помало, друге птице из кавеза разумеле су да те две ноте значе „господар“ и одлучиле су да мелеза оставе на миру.

Птице не певају да би нама причињавале задовољство, вели Берлио, већ да изразе своја осећања и да се међусобно споразумевају. Песма је њихов природни говор. У Средњој Америци сељаци припитомљавају неку врсту ждрала, птицу-трубача, и употребљавају га као чувара у дворишту за живину. Птица-трубач, прави командант дворишта, пева кад командује живини, кад је позива на храну или на спавање. Чим се појави нека опасност — пас, мачка или кобац — он почне да пушта потмуле крике, а затим јурне у напад, одајући јасне и дубоке звуке. Иако има кратак кљун и нема задњег нокта на ногама, он увек савлада противника.

Одувек су се људи одушевљавали птичјом песмом и покушавали да у њој нађу сличности са својим говором. У извесним крајевима сељаци тумаче песму шљуке као: „Плати дуг!... Плати дуг!“ У XV веку природњаци су доказивали да је крештање првог папагаја који је донет у Европу био грчки поздрав „Каире“ (добардан), а у XVIII веку италијански научници покушавали су да „преведу“ песму славуја за време лежања на јајима.

Природњаци се и данас труде да научно објасне птичји језик. Наоружани магнетофоном и другим савременим техничким уређајима, прерушавајући се на разне начине, и уз огромно стрпљење, они су успели да се приближе птицама у природи. Холанђанин Клуијвер, заједно са својим сарадницима, успео је да током две године, од жбуна до жбуна, прати једног царића, коме је био наместио прстен на ногу. Тако је он, од 1936 до 1938 године, сакупио цео низ тонова: песме ране младости, песме за време лова, за време грађења првог гнезда итд.

Слава птичјег певања није нимало претерана. Нема тога музичког инструмента који птице не могу да подражавају. Рода удара у кастањете, фазани лупају у добош, а има толико птица-свирача у флауту и обоу. Ждралови су познати трубачи, гуске дувају у рог, један славуј свира у харфу са златном жицом, а други у гитару. Птице знају и за рубато оперских певача, кад уметник мења боју исте ноте. Њихова скала може својим финесама да збуни и најизвежбаније уво. Неке птице, као што су кос, дрозд, чешљугар и славуј, у стању су да изводе безбројне варијације, које запањују и највеће музичаре. Професор Хауард прича да је кос кога је он однеговао могао да понови цео пасус Бетовеновог Концерта за виолину. Специјалисти за дресуру птица знају да зимовка може да научи напамет 7—8 разних арија. Она не пева преко зиме, а кад идућег пролећа опет пропева, лагано се поправљајући и избацујући погрешне ноте, потпуно се сети тачне мелодије свих песама које је раније знала.

Певање је тесно везано с местом за лов, том уском зоном у којој се птица креће. У доба парења мужјак не дозвољава ником новом да ту границу пређе. Својим крицима он доказује своју сопственост, плаши остале, показује својој женки гнездо и извештава је о опасности или чему другом. Овде певање има значај говора. Тако, например, врабац има два разна звука за узбуну, што зависи од величине опасности. Један човек неће бити најављен на исти начин ако уђе у двориште, или ако само прође поред ограде. Прошле године научници су успели да добију потпун речник кокошке. Он садржи девет „речи“. И петао има исто толико „речи“, од којих су две истоветне с кокошкиним. Пилићи имају пет „речи“. Оне су другачије код мушких, а другачије код женских пилића.

Природњак Хауард прича да је једном присуствовао правом суђењу код гавранова. Под заштитом два „стражара“, који су се држали пострани, „заробљеник“ је ударцима кљуна дотеран у средину круга. Сви су гавранови дискутовали, лупајући притом крилима. Каткад би који од њих дигао глас да би надјачао остале. Најзад су се „судије“ и „тужилац“ сложили да кривца убију. Сличне ствари могу се видети и код пламенаца.

Али, каже Берлио, не заборавите да птице певају и за своје сопствено задовољство, као што ми, радећи, звиждућемо неку мелодију. Птице су чак и сујетне. Ако имате птицу у кавезу, да бисте је натерали да пева довољно је да пустите радио. Један кос је тако научио неколико малих арија од Баха, додајући им неке своје трилере. У слободи, барски галеб подражава певање славуја, а урођеници тропских предела добро познају птицу-ругалицу, која подражава певање свих осталих птица.

За време прошлог рата, један француски учитељ научио је коса да пева „Марсељезу“. Затим га је пустио и на велико незадовољство окупатора, кратко време иза тога, сви косови у околини знали су да певају химну. Као папагај, и гавран, сврака и кос могу да подражавају људски глас. За то је потребна дресура, али изгледа да и птица осећа извесну гордост због свог знања. Прошлог века, неки сељак је научио једног гаврана да говори, али му је он једног лепог дана нестао с мајура. Две године доцније, идући кроз шуму, сељак зачу како га неко зове по имену, оштрим и крештавим гласом који је долазио одозго. Он подиже главу и опази како из великог јата слеће један гавран. Тек кад му је слетео на раме, видео је да је то његов бивши штићеник. Птица је показивала знаке пријатељства и више се није хтела одвојити од човека.

Али, најчуднија историја о птицама које „говоре“ бесумње је везана за ћерку француског сликара Шарла Дешама. Девојчица је имала осам година кад јој је у једној аутомобилској несрећи отац погинуо, а она тешко рањена. Услед тог потреса била је потпуно изгубила моћ говора. Мајка се с њом повукла на село и јадно дете, готово идиот, интересовало се једино за један пар косова који су имали гнездо на једном дрвету у воћњаку. Једног јутра, слушајући крештање малих птића којима је мајка доносила храну, она успе да прозбори: „Мама! Птице!“ Како после ових речи није дошло никакво побољшање, лекар који ју је лечио дође на идеју да искористи птице, које су једине привлачиле њену пажњу. Он научи косове да говоре. Они су ишли свуда за девојчицом, понављајући обичне реченице: „Мама је добра! Сунце сија!“ Да би се споразумевала с њима, девојчица је чинила невероватне напоре воље и, мало помало, почела је да се сећа својих успомена из детињства. После четири године напора лекара и птица, оздравила је.

ВЕРОВАЛИ или не...

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ИЗНАД СВЕГА ВОЛЕО РАТ

У току једног рата, Муња, раџа индиске покрајине Малва, заробљавао је ше-

снаест пута Таила II, краља Годаварија, и шеснаест пута га ослобађао ропства само да би се рат могао наставити. У седамнаестој бици ратна срећа се окренула и краљ Таил заробио је раџу Муњу. Но, он није поступио као његов противник, већ је раџу сместа погубио.

ЗАНИМАЊЕ ПРЕМА ИМЕНУ

У граду Аугусти, у Америци, постоји цвећарска радња чији се сопственик презива Буш, што на нашем језику значи „жбун“.

„МУДРО“ ТЕЛЕ

Арт Ведел, земљорадник из Халстеда, у америчкој савезној држави Канзас, научио је једно своје теле да њушком пали и гаси светлост у штали. Теле прилази прекидачу само кад му то нареди његов господар.

КУЛА ПОКАЈАЊА

„Кулу покајања“ у Фајфширу, у Шкотској, подигао је у другој половини шеснаестог века Џон Мексвел, лорд од Хериса, у знак покајања за један свој злочин. Џон Мексвел враћао се једном после напада на Енглеску с бродом пуним заробљеника. Крај Солвеј Ферта, једног малог острва између Енглеске и Шкотске, запали су у страховиту буру. Да би олакшао брод, Мексвел је наредио да заробљенике побију и баце у море. Касније, он је сази-

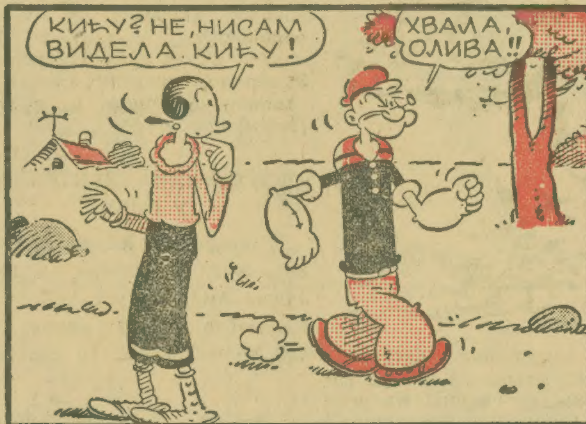

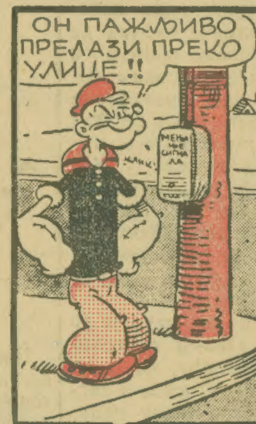
дао велику камену кулу, над чијим је улазом наредио да се уклеше реч „покајање“.

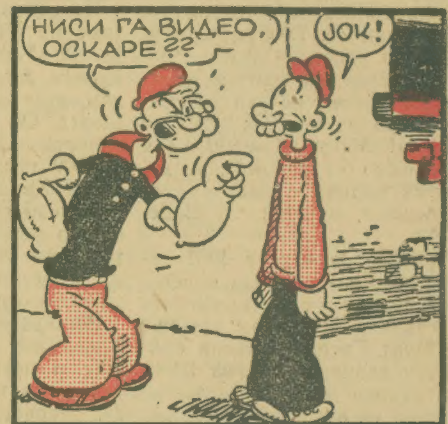

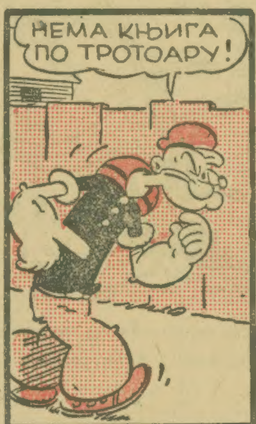

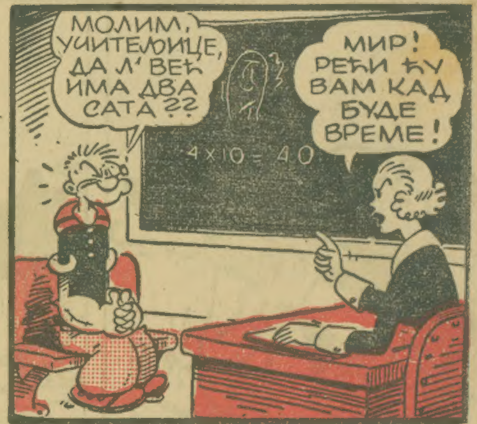

Необични лифтови у Канади

У Канади има необичних лифтова, али „лифт с мозгом“ у једној згради у Торонту свакако је најсложенији на свету. Он ради помоћу електронских уређаја и сам одлучује колико ће путника примити у кабину, сачекује човека који је закаснио и наилази баш у тренутку кад се врата аутоматски затварају, повећава брзину кад је навала путника велика итд. Његов рад може се пратити на једној великој контролној табли. Занимљив је и систем лифтова у трговачкој банци у истом месту. Он повезује 35 спратова, а вертикални ход му је 140 метара. То је у исто време и најбржи лифт у Канади, јер се пење и спушта брзином од 244 метра у минуту. Најјачи лифт у Канади, постављен на доку у Ванкуверу, може да подигне терет од преко 18.000 килограма.

ШТА ЗНАЧИ ВИВИПАРАН?

Вивипаран је новолатинска реч и означава животиње које не легу јаја, него рађају живе младунце. У њих спадају готово сви сисари, као и неке врсте пужева, инсеката, риба, даждевњака, гуштера, змија итд.

ТАЛАСНИ ДИНАМОМЕТАР

Таласни динамометар је инструмент који је направио Томас Стивенсон. Он је помоћу њега проучавао таласе који су ударали у обалу Шкотске. Стивенсон је био први човек који је измерио снагу океанског таласа. Он је утврдио да је зими за време олује снага таласа по једном квадратном метру равна јачини ударца од 30.000 килограма. Такви су таласи били и они који су у децембру 1872 уништили лукобран на шкотској обали код Уика. Ти таласи су откинули, подигли и покренули масу лукобрана која је била тешка 1350 тона. Међутим, године 1877 однесен је и нови лукобран, који је био тежак 2.600 тона.

* * *

КАД НЕ ЗНАЈУ ЉУДЕ...

Животиње на острвима на којима није било људских насеља, или су на њих људи ретко долазили и боравили само кратко време, нису имале прилике да упознају људе, па отуда и истините приче о питомости тих животиња. Многи истраживачи оставили су о томе забелешке. Тако Роберт Марфи вели да је приликом боравка на јужном делу Тринидада видео како морске ласте слећу на главе људи који су били у чамцу. На острву Лејсану албатроси су били толико питоми да су научници шетали кроз њихова насеља. Девид Лејк посетио је острво Галапагос и видео да соколи не беже од људи, а друге дивље птице спуштале су се људима на рамена. Међутим, кад су људи населили ове крајеве и почели да уништавају животиње, ишчезла је и њихова питомост.

* * *

ШТА СУ АСТЕРОИДИ?

Астероиди или планетоиди су ситне звезде. Већина има пречник од десетак километара, а неке један до два километра, па и мање. Први астероид откривен је 1801 године и добио име Церера. Године 1802 откривен је астероид Палада, 1804 — Јунона, а 1807 — Веста. Пети астероид откривен је тек 1845 године, а после су та открића била чешћа; сваке године откривано је по неколико астероида. У почетку су астероиди добијали имена грчких и римских богова, а кад су та имена исцрпена, астероидима су давана имена континената, држава и градова, књижевника итд. Тако има астероида са именима: Европа, Истра, Ахил, Кармен и тако даље.

* * *

ПУТОВАЊЕ ПИРИНЧА

Стални југозападни ветрови који дувају преко Индиског Океана од јуна до октобра доносе велику влагу у ове крајеве, а влага је главни услов за гајење пиринча. Дивљи пиринач нађен је у Африци и северозападној Аустралији, али се прво почео гајити у Кини. Одатле је доспео у Јапан, затим на острва Индонезије и кренуо даље према западу: у Индију, Авганистан, предњу Азију, Персију и Сирију. Ту га је упознао и Александар Велики. Стари Грци гајили су пиринач у Тесалији. За њега су знали и Римљани, али је он код њих био само посластица и лек. У Египат су пиринач донели Арапи, а из Египта је, преко северне обале Африке, доспео у јужну Шпанију, а затим у Италију. На Балкан су га донели Турци, а у западну Европу Холанђани.

* * *

КАСАПСКА ПОШТА

У ранија времена, кад се није располагало са толико превозних средстава као данас, писма су се отпремала на разне начине. Тако се у неким покрајинама Немачке појавила такозвана касапска пошта. Месари су ради куповине стоке путовали у разне крајеве (често су то била далека путовања), па су узгред носили и писма. Отуда је и постао назив касапска пошта.

* * *

ЛЕДЕНА ПАТРОЛА

Леденом патролом названа је једна мала флота која је на основу међународног споразума установљена 1914 године. Њена дужност била је да непрекидно крстари водама око Лабрадора и ближим областима, где год могу да се појаве ледени брегови. Чим би спазила ледене брегове, она је била дужна да телеграфски обавести путничке и трговачке бродове где се налази ледени брег и каквог је облика. Некад је мање брегове дробила помоћу експлозива.

* * *

ЗАЛАЗАК И ИЗЛАЗАК СУНЦА

Познато је да је римски цар Марко Аурелије био филозоф. Добро је познавао људе, а своју уобичајену ведрину, досетљивост и оштроумност сачувао је до последњег часа.

Кад је био на самртничкој постељи, рано изјутра дошао је да га обиђе један од његових прилично превртљивих великаша. По обичају, он се поклонио цару-филозофу, али га је Аурелије прекинуо на пола поклона и рекао:

— Окрени се на ону страну на којој се сунце рађа! Зар не видиш да ја залазим.

АТОМСКИ ЧАСОВНИК

Амерички физичар др Харолд Захариас конструисао је атомски часовник. Поред тога што уопште не мора да се навија, он је и необично тачан. Сматра се да за 2.000 година рада може да начини трешку од највише пола секунда.

СРЕДСТВО ПРОТИВ ТРУЉЕЊА

У САД пронађена је једна хемикалија која делује против гљива — проузроковача труљења. Ово средство показало се као веома ефикасно нарочито за одржавање воћа и поврћа.

НОВ ЛЕК — РЕЗЕРПИН

Из корена једне индиске биљке добијен је лек који се успешно употребљава у многим случајевима где је раније помагала искључиво операција на мозгу. Он се примењује и код разних душевних обољења. Тај лек зове се резерпин. Он је најпре био познат као лек од високог крвног притиска, а и као умирујуће средство. Иако се отскора употребљава за лечење душевних обољења, има изгледа да ће његова примена бити врло разграната.

СИР ОД ПАМУКОВА СЕМЕНА

Станица за пољопривредна испитивања у Тексасу почела је да производи једну нову врсту сира, која се добија — од памуковог семена. Кад се семе у сировом стању самеље, добија се густ млечни сок, који се усири помоћу млечне киселине. Затим се сир пусти да сазрева под утицајем нарочитих бактерија. Он је врло укусан и готово се уопште не разликује од крављег сира.

МАШИНА ЗА СПАВАЊЕ

У експерименталној лабораторији за психологију на француском универзитету Сорбони завршава се једна необична машина, која треба да спасе милионе људи на свету који пате од несанице. Машина има изглед шкољке. У њеној унутрашњости један електронски апарат производи треперења која делују умирујуће на мозак, уљуљкујући га и успављујући. Убрзо потом наступа лак и пријатан сан.

ЧИШЋЕЊЕ ПРОЗОРА НА ОБЛАКОДЕРИМА

Чишћење прозора на облакодерима спада у ред врло опасних занимања. Свакако да није ни најмање пријатно брисати спољну страну прозора висећи неколико стотина метара над земљом. Захваљујући једном новом проналаску, прозори ће се чистити искључиво са унутрашње стране, тј. из собе. Рамови за прозорска стакла правиће се убудуће од гуме, биће напумпани и моћи ће да се окрећу око осовине. Чистач прозора ће само испустити ваздух из рама и окренути спољну страну прозора унутра. По завршеном чишћењу довешће прозор у првобитан положај и напумпати рам. Овакви гумени рамови затварају прозор много боље него дрвени или метални и херметички попуњавају сваку празнину. Први овакви прозори намештени су на једном новом облакодеру у Питсбургу.

АУТОМАТСКЕ ПРСКАЛИЦЕ

Да би се баште одржале и преко распуста, кад укућани оду на летовање, једна америчка фирма начинила је аутоматске прскалице. Помоћу једног механизма, подешава се у које време башта треба да буде прскана и којом количином воде.

ТОПЛОТА И ХЛАДНОЋА ИМАЈУ ИСТО ДЕЈСТВО

Један лекар у државној болници у Пенсилванији правио је опите на људима који су патили од зубобоље. Он је притом утврдио да топлота инфра-црвене лампе има исто дејство на умирење болова као и комад леда. И један и други начин су за исто време стишавали болове.

ПРЕИСТОРИСКИ КОЊ У ВАЈОМИНГУ

У сувим пределима Вајоминга нађене су кости преисториског коња, што показује да је та данас неплодна равница некад била покривена бујним пашњацима. Преисториски коњ доста се разликовао од данашњег. Био је величине овчарског пса и имао је по четири прста на ногама. Слични фосили нађени су и у Француској. По мишљењу археолога, овај коњ живео је пре 50 до 70 милиона година.

МРЕЖЕ ЗА АВИОНЕ

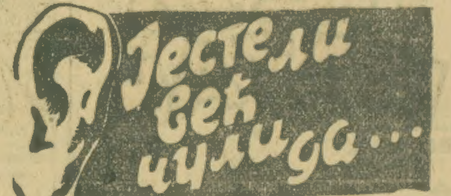
У циљу скраћивања писте за слетање млазних авиона, једна група америчких инжењера предложила је да се преко писте разапне мрежа од најлона, која би зауставила авион. Да би се ово испробало, начињен је модел писте, модел авиона и модел мреже у размери 1:10 од природне величине. „Млазни авиони" су бацани у мрежу катапултом. Још нису познати резултати ових испитивања.

СУЗБИЈАЊЕ БУКЕ — БУКОМ

Један амерички електроинжењер изнео је недавно занимљиве резултате својих опита за сузбијање буке. Он је један звучник „ућуткао" тиме што му је додао један нов звучник. Ово се заснива на принципу простирања звучних таласа. Ако се два истоветна звучна таласа подесе тако да нису „у фази", тј. да је код једног таласа врх док је код другог удубљење, онда ће се таласи неутралисати и настаће потпуна тишина. Уместо тога, може се подесити да бука буде одређене јачине.

ШТА ЗНАЧИ ЕРИТРИЗАМ?

Еритризам је појава, готово патолошка, када се у једном народу који иначе има црну косу рађају лица са црвеном косом. Код црнаца није позната појава еритризма.

... Париз је у 17 веку био чувен по томе што је имао 5.000 уличних свe-

тиљки. Још тада је називан „градом светлости".

... композитор Хајдн био је у осамнаестој години избачен из једног хора због рђавог гласа.

... двадесет отсто разроке деце може бити излечено без хируршке интервенције само ако лечење почне благовремено.

... реч идиот долази од старогрчког идиос, што је значило сам, одвојен, обичан. Њоме су се прво означавали обични, прости људи, затим незналице и тек много касније малоумни.

... за време Луја XIV била је мода да мушкарци носе муф.

... нос загреје и овлажи око 10.000 литара ваздуха за двадесет и четири часа.

... енглески физичар Фарадеј први је произвео челик који не рђа.

... пиво се први пут помиње у једној немачкој уредби из 1516 године.

... и стари Египћани служили су се оружјем којим се данас служе домороци Аустралије и које је познато под именом бумеранг. Како су га Египћани називали, није познато.

... према предању, грчки филозоф Платон умро је пишући.

... Кинези су почели да носе перчине тек у 17 веку, кад су Манџурци освојили Кину. Кинези су тада, у знак ропства, морали да брију читаву главу, сем једног малог дела на коме се коса није смела шишати. То је касније постао народни обичај. Међутим, од 1911 године перчини су постепено почели да излазе из моде.

... Бидермајер је име једне шаљиве личности из листа „Флетенде Блетер". Био је ограничен, али добродушан. По њему је доба од 1815 до 1848 године названо „Бидермајерово доба", а исто тако и дух, стил и уметност тога времена.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

УКРШТЕНЕ СЛИКЕ

Дресирани пси

Један циркус имао је девет дресираних паса. Сваки од њих носио је по један број од 1 до 9 и кад год би излазили пред публику увек би стали тако да број првог пса помножен с бројем који образује цифре другог и трећег пса дају резултат који је изражен бројем састављеним од цифара четвртог, петог и шестог пса. Исти резултат добијао се кад се број који образују цифре седмог и осмог пса помножи бројем деветог пса.

Међутим, као што вам слика показује, пси су се овога пута збунили, па су погрешно стали. Покушајте да их правилно разместите.

За оне који не могу ово да реше, даћемо одговор. Навешћемо три комбинације како пси могу бити размештени:

4 x 39 = 156 = 78 x 2
6 x 29 = 174 = 58 x 3
2 x 78 = 156 = 39 x 4

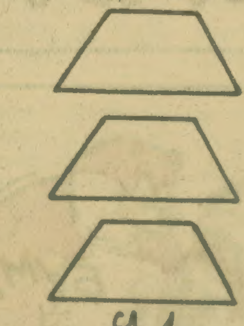
Гађање

Ово могу да играју четири играча, а потребан је један сто, две тениске лопте и нешто дугмади. Прво се коцком одреди ко ће поставити улог на средину стола. Кад сте то решили, поделите се у два пара. Сваки пар узме једну лопту и стане на две супротне стране стола. Сада противници гађају наизменце, покушавајући да директним ударцем скину дугме са стола. Сваки играч хвата лопту противника, а гађа се редом. Сто мора бити веома гладак.

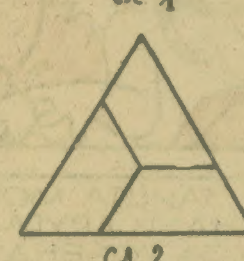
Онај који успе да сруши дугме присваја га, а противнички пар мора да постави нов улог.

Од три трапеза један троугао

Прецртајте са слике 1 на комад чисте хартије ова три трапеза. Затим сва три исеците маказама, па онда од та три парчета хартије покушајте да саставите један равностран троугао. Није тешко, а ако не знате погледајте слику 2.

Сл. 1

Сл. 2

Колико је шибица потребно?

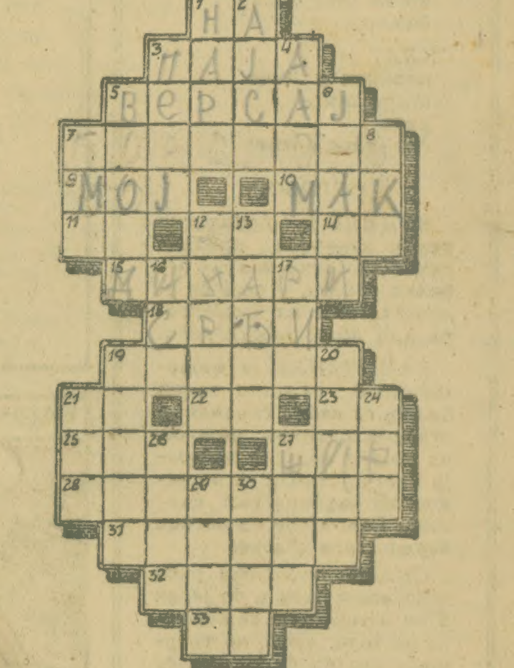
Дужина једне шибице износи пет сантиметара, а ширина два милиметра. Колико ће шибица бити потребно да се испуни један празан сандук који има запремину од једног кубног метра?

(Одговор: потребно је цео милион шибица.)

Водоравно: 1) предлог; 3) личност из Дизнијевих стрипова; 5) град и пристаниште у Француској; 7) град на Врбасу; 9) показна заменица; 10) индустриска биљка; 11) грчко слово; 12) река у Сибиру; 14) свеза; 15) наша планина; 18) род војске; 19) град у Колумбији; 21) упитна заменица; 22) страно женско име; 23) предлог; 25) један инсект; 27) плод храста; 28) област у Србији; 31) музичка композиција; 32) неодређена заменица; 33) хемиски знак за радијум.

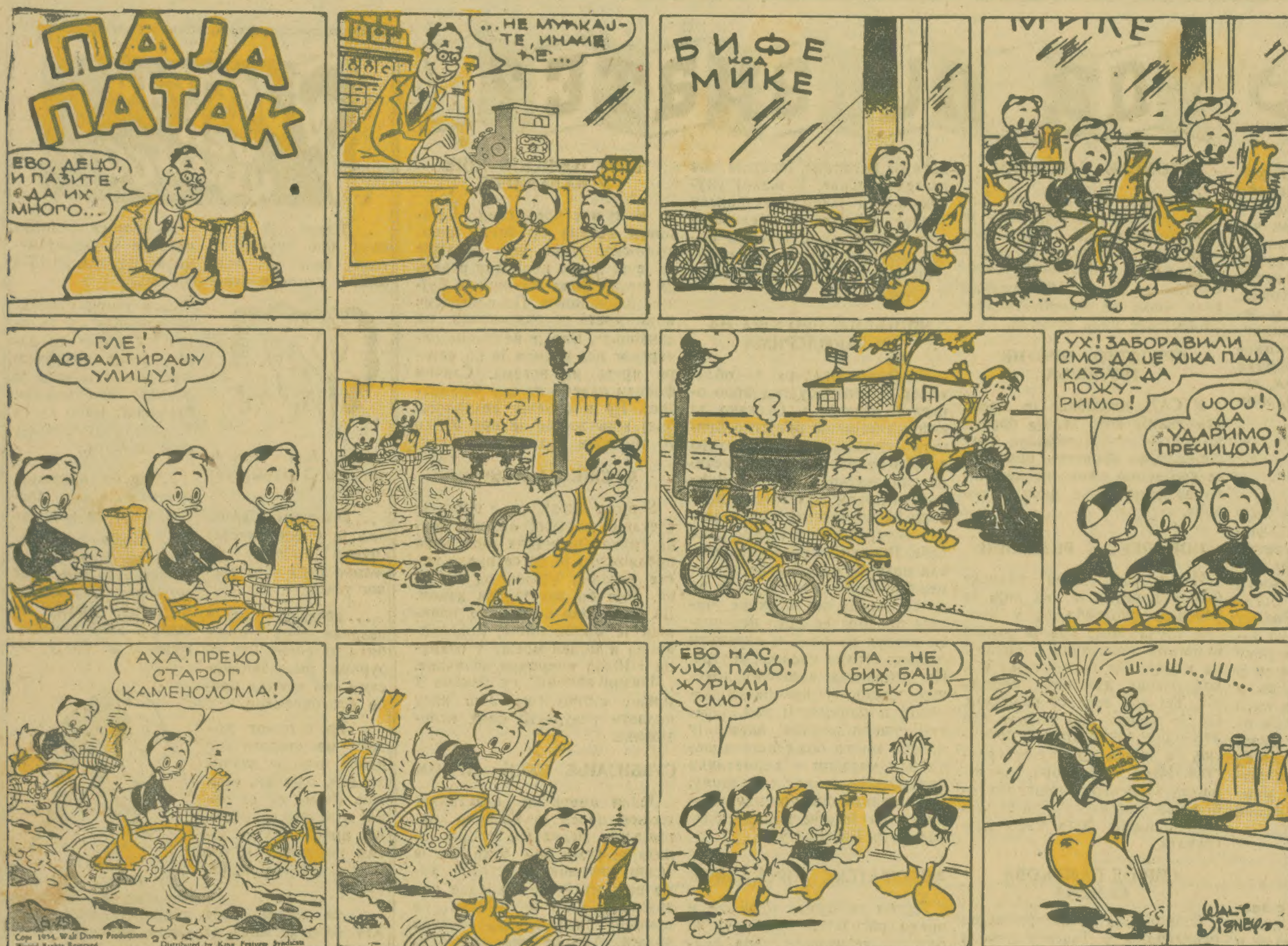
Усправно: 1) снага; 2) белгиски фудбалски репрезентативац; 3) атмосферска појава; 4) проналазак; 5) планински ланац у Малој Азији; 6) врста црвеног индиског дрвета; 7) један четинар; 8) свеза; 12) марка часовника; 13) дивље говече; 16) орган чула слуха; 17) слово старословенске азбуке; 19) наша река; 20) један континент; 21) амбар; 24) река у Швајцарској; 26) град у Израелу; 27) врста плода; 29) стара мера за пољске површине; 30) град у Бенгалу.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 2) Бах; 4) дорат; 6) шала; 7) Ин; 9) аба; 10) ета; 11) па; 12) атар; 13) роман; 15) реп; 16) рабат; 18) диња; 19) ер; 21) аве; 22) ера; 23) на; 24) елем; 25) легат; 27) Пан.

Усправно: 1) Тара; 2) бола; 3) ха; 4) дабар; 5) титан; 6) шап; 8) нар; 10) етапа; 12) амеба; 14) орање; 16) ривал; 17) терет; 18) дан; 20) рам; 22) елан; 24) агач; 26) еп.

СЛАЖЕ СЕ

Гаја: Тетка-Велка, хвала ти на поклону који си ми послала за рођендан.

Велка: Али, то је маленкост, Гајо. О томе не вреди ни говорити.

Гаја: И ја тако мислим, али ујка-Паја хоће пошто-пото да ти се захвалим.

ИЗУМ ПЕРЕ ЖДЕРЕ

Пера: Попаје, срео сам малочас једног човека који невероватно личи на тебе.

Попај: Па?

Пера: Па сам му вратио оних сто динара што ти их већ три године дугујем. Било је већ време.

НА ФУТБАЛСКОЈ УТАКМИЦИ

Раја: Ујка-Пајо, зашто сви грде оног чику тамо?

Паја: Зато што је гађао судију каменом.

Раја: Али, није га погодио.

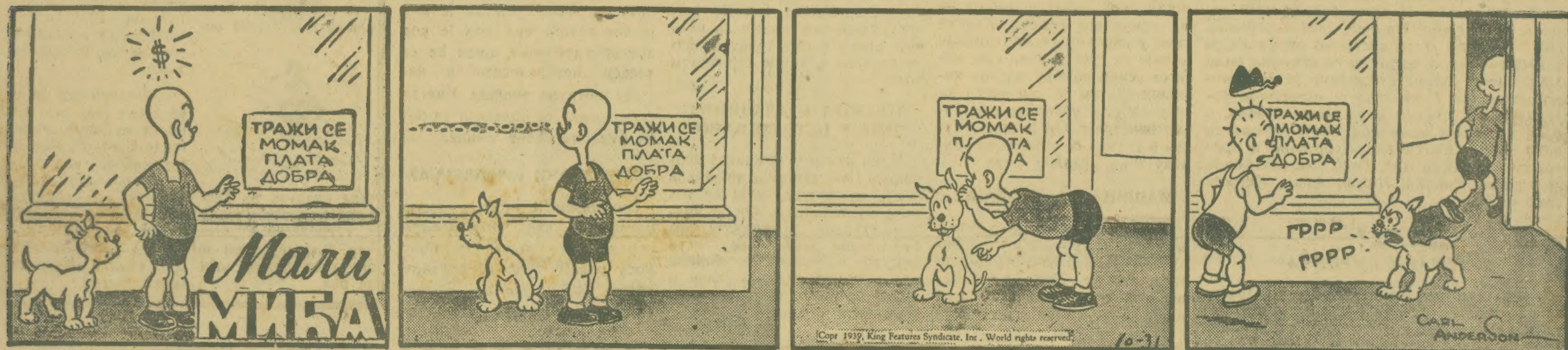
Паја: Баш зато га и грде.

ВОЛИ КРАТКУ КОСУ

Попај свратио у апотеку и тражи неко средство за рашћење косе.

— Малу или велику боцу? — пита апотекар.

— Малу. Довољна ми је сасвим кратка коса.

Који је ОДГОВОР тачан

КОКИЛЕ су:
- *грчке богиње вода*
- *врста песама*
- *калупи*
- *музички инструменти*

РАМОНДИЈА је:
- *опера*
- *серенада*
- *врста лаке драме*
- *биљка*

СКЛАТ је:
- *планина у Лици*
- *врста жита*
- *риба*
- *део старе одеће*

ОДГОВОР:

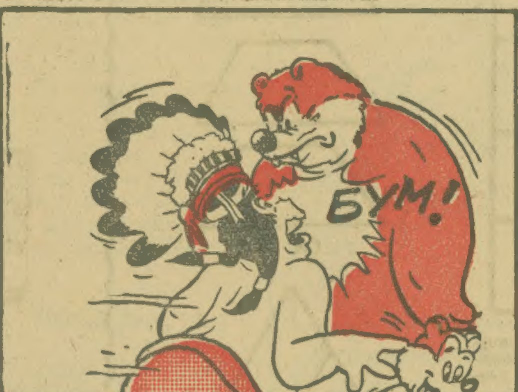
КОКИЛЕ је француска реч и означава призматичне гвоздене калупе дебелих зидова, у које се улива гвожђе из конвертора или Мартинових пећи.

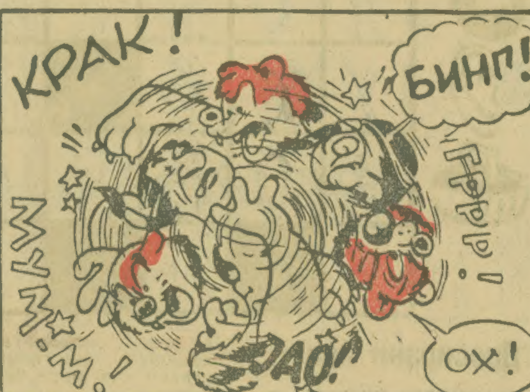
РАМОНДИЈА је вишегодишња зељаста ниска биљка са веома скраћеним стаблом и лисном розетом из које у пролеће избијају цветна стабла са по неколико љубичастих цветова. Рамондије су остаци веома старе флоре.

СКЛАТ је морска риба која може бити и до један и по метар дуга, спљоштена је тела, мрка, по трбушној страни бела, очи су јој малене и налазе се на рубу главе, живи на дну мора, грабљивица је, а месо јој је доста укусно.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају